

21.1.2026

EOAK/8121/2025

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja

Esittelijä: Esittelijäneuvos Piatta Skottman-Kivelä

LAUSUNTO LUONNOKSESTA LAIKSI PERUSOPETUSLAIN MUUTTAMISESTA

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt oikeusasiamiehen lausuntoa luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan perusopetuslakia muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin oppilaiden arviointiin ja opinnoissa etenemiseen liittyvistä yhtenäisistä menettelyistä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi oppilaan arviointia koskeva pykälä ja säädettäväksi uudet oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä ja todistuksia koskevat pykälät. Oppilaan arvioinnista ja vuosiluokalle siirtymisestä ja todistuksista säädettäisiin lain tasolla. Lisäksi perusopetuslaissa asetuksenantovaltuuksia koskevat säännökset ja Opetushallitusta koskevat määräykset päivitetään vastaamaan perustuslain edellyttämiä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimuksia. Lakiin ehdotetaan tehtäväksi myös muuta säädöshuoltoa.

Pidän perusteltuna esityksen tavoitetta vahvistaa oppimisen ja osaamisen arvioinnin yhdenvertaisuutta säädöksissä. Myöhemmin annettavilla perusopetusasetuksen tarkemmilla säännöksillä ja Opetushallituksen määräyksillä opetussuunnitelman perusteissa on suuri merkitys oppilaiden oikeuksien toteutumiselle.

Luonnoksessa esitetyn lisäksi katson sen kytkeytyvän myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimukseen, mistä johtuvia velvoitteita esitysluonnoksessa ei ole lainkaan käsitelty. YK:n vammaisyleissopimus sekä yhdenvertaisuuslaki edellyttävät, että jokaisella lapsella on viime kädessä yksittäistapauksessa tehtävien kohtuullisten mukautusten kautta oikeus käyttää yhdenvertaisesti ja täysimääräisesti hänelle kuuluvia oikeuksia (ks. myös YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean viimeaikaiset suositukset Suomelle, [CRPD/C/FIN/CO/1](#), erityisesti kohta 47).

Pidän myös esityksen kannalta huomioitavana perusoikeutena perustuslain 21 §:n 2 momentin vaatimusta hyvästä hallinnosta, jonka vaatimukset oppilaan oppimisen arviointi- ja arvostelumenettelyn on täytettävä.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa oppilaan arviointia ja opinnoissa edistymistä koskevat kysymykset ovat koskeneet esimerkiksi opinnoissa etenemistä oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti, osaamisen arviointia silloin, kun oppilaalla on paljon poissaoloja, sekä huoltajien riittämättömänä pitämää yhteistyötä ja tiedonsaantia oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.

Pitäisinkin perusteltuna, että esitetyn 22 §:n 3 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa edelleen tähdennettäisiin opintojen edistymisestä huoltajille ja muille lapsen laillisille edustajille säännöllisesti lukuvuoden aikana annettavien tietojen merkitystä niin kodin ja koulun yhteistyön kuin lapsenhuoltolaissa huoltajalle säädettyjen tehtävienkin kannalta.

Lisäksi esitettyjen 22 a §:n ja 22 b §:n ja niiden perustelujen valossa jää ainakin jossain määrin epäselväksi perusopetuslain 20 h §:n 2 momentin mukaisesti tavoitekokonaisuuksittain opiskelevan oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemistä päättäminen sekä todistuksen antaminen.

Luonnokseen jääneet viittaukset aluehallintovirastoihin (s. 17) tulee korjata.